

УДК 930.253:378.3(430.129)УВУ:027.021(477-25)НБУВ

*І. С. Корчемна,
кандидат історичних наук
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського*

**АРХІВ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
В МЮНХЕНІ У ФОНДАХ ІНСТИТУТУ РУКОПISУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО:
ІСТОРІЯ, СТРУКТУРА, НАУКОВИЙ ОПИС**

Висвітлено витоки та діяльність Українського Вільного Університету в Мюнхені, проаналізовано історію надходження архіву УВУ до фондів Інституту рукопису НБУВ, визначено склад та зміст архівного фонду, виділено основні структурні групи документів.

Ключові слова: Український Вільний Університет в Мюнхені, архівний фонд, науковий опис.

Серед численних архівних фондів установ та організацій, що зберігаються в Інституті рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі ІР НБУВ), почесне та важливе місце посідає документальний комплекс Українського Вільного Університету в Мюнхені (далі УВУ).

Перший вищий навчальний заклад української еміграції було організовано у 1920 р. у Відні. Ініціаторами заснування приватного українського університету поза межами України стали українські професори, письменники, журналісти та студенти, які після Першої світової війни та Українських визвольних змагань опинилися на чужині. Його офіційне відкриття відбулося 17 січня 1921 р., однак повноцінна діяльність розпочалася лише після переміщення УВУ, за підтримки президента Чехо-Словацької республіки Томаша Масарика, восени того ж року до Праги.

Завданням УВУ було виховання молоді генерції українських науковців як гілки організації українських культурних робітників, що спиралася на підтримку Союзу українських журналістів і письменників. Його мета декларувалася, як «ширення вищої освіти в усіх напрямках людського знання шляхом наукових викладів та інших форм навчання при забезпеченні повної волі погляду та напрямку думання» (ІР НБУВ,

ф. 381, од. зб. № 68. – Надалі в круглих дужках подаємо посилання лише на номер одиниці зберігання архівного фонду УВУ. – *І. К.*) Відозву про заснування УВУ підписали перший ректор О. Колеса, І. Ганицький, С. Дністрянський, В. Старосольський; від Союзу українських журналістів і письменників – В. Кушнір, О. Олесь, О. Баранів, від молодого покоління – І. Федів, М. Обрізків і Б. Скорик.

В університеті було створено 2 факультети: філософський і правничий, де навчалося понад 700 слухачів.

У «празький період» (1921–1945) УВУ став головним осередком національної політичної еміграції на Заході; в ньому працювали видатні національні вчені та громадські діячі. У травні 1945 р., після вступу Червоної Армії до Праги, майже весь склад університету був змушений переїхати на Захід, до німецької Баварії.

Від 1945 р. діяльність УВУ пов'язана з Мюнхеном. У 1950 р. університет був офіційно визнаний Баварським урядом. Після переїзду в 50-х роках частини професорів та студентів за океан, до США та Канади, УВУ реорганізував свою діяльність і дещо обмежив кількість студентів, однак продовжував працювати дуже активно, налагоджуючи широкі зв'язки із зарубіжними науковими установами – осередками українознавства в США, Канаді, Франції, Бразилії, Австралії, Аргентині. Ї донині Управа та канцелярія університету діють в Мюнхені, там само проводить свої засідання й університетський Сенат.

УВУ як українська національна інституція працює в таких основних напрямках: дослідження історії, культури й господарства народу України; вивчення його взаємозв'язків з іншими народами; надання вищої університетської освіти новій українській генерації наукових дослідників, політичних і громадських діячів; ознайомлення широкого світового загалу з об'єктивними відомостями про Україну та її народ.

Серед докторантів університету були такі відомі особистості, як Д. Антонович, Л. Білецький, М. Васильів, Г. Ващенко, А. Волошин, І. Горбачевський, В. Державін, С. Дністрянський, В. Доманицький, Д. Дорошенко, П. Зайцев, О. Колеса, Б. Крупницький, В. Кубійович, З. Кузеля, І. Мірчук, О. Оглоблин, Л. Окіншевич, Ю. Панейко, Н. Полонська-Василенко, І. Чаковський, С. Рудницький, Ю. Студинський, Ю. Юрченко, Ю. Шевельов, О. Яковлів, В. Янів та інші (од. зб. 7).

У 1961 р. за допомоги Баварського уряду було створене і нотаріально зареєстроване Товариство сприяння українській науці, яке об'єднало три наукових інституції: Український Вільний Університет, Наукове товариство імені Шевченка (НТШ) та Український науково-господарський інститут (УНГІ). Баварський уряд надавав товариству фінансову

допомогу, особливо дотуючи видавничу діяльність. У 1974 р. при щедрій допомозі Блаженнішого Патріарха Йосипа, кардинала Сліпого, для УВУ було придбано будинок, що надало нового, вищого статусу діяльності університету.

Починаючи з зимового семестру 2000/2001 рр. у складі УВУ діє три факультети: факультет україністики, філософський факультет і факультет державних та економічних наук [1]. У системі університету діє Педагогічний інститут, у межах факультету україністики – Науково-дослідний інститут німецько-українських відносин, а на факультеті державних та економічних наук – Інститут соціальної та ринкової економіки в Україні. Є власна бібліотека. До УВУ приймаються слухачі з вищою освітою, які протягом 2-х семестрів спеціалізують та доповнюють свої знання, отримуючи звання магістрів і маючи змогу вступити до докторантури.

Протягом усього часу свого існування університет доклав чимало зусиль для поширення свого впливу на суспільно-політичне і наукове життя в Україні; значною за обсягами була й залишається його видавнича діяльність.

Архівний комплекс УВУ був переданий в Україну Володимиром Леником, архіваріусом УВУ, з дозволу ректора університету Леоніда Рудницького в грудні 2001 р. Він надійшов через Державну службу контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон України, створену на базі Національної комісії з питань повернення в Україну культурних цінностей при Кабінеті Міністрів України.

У травні 2002 р. документи архіву були передані до НБУВ [2]. Сформовані згодом у фонд № 381 вони охоплюють мюнхенський період діяльності університету. Матеріали до 1945 р. з Праги надійшли до Центрального державного архіву громадських об'єднань України [3].

Фонд № 381 складається з документів українською та німецькою мовами (є поодинокі документи французькою, англійською та латиною), які широко репрезентують напрями діяльності закладу від 1946 до 1998 р. включно. Фонд налічує 470 од. зб.

Систематизація матеріалів фонду здійснювалася за тематичними групами, які відображали, зокрема, історію та діяльність УВУ; звіти, звідомлення, комунікати, хроніку діяльності УВУ за 1947–1992 рр.; матеріали до ювілеїв УВУ; документи, присвячені 1000-літтю Хрещення Русі-України; документи про заходи до 250-річчя від народження Григорія Сковороди; документи стосовно навчального процесу в УВУ; листування, повідомлення, звернення; фінансові розрахунки, трудові договори (контракти), угоди; документи про життя та діяльність викладачів

УВУ; наукові праці; відгуки на праці; документи Товариства сприяння українській науці; Товариства прихильників Українського Вільного Університету в Мюнхені; Товариства алюмінів і приятелів та Фондації УВУ в США; документи українських громадських установ та студентських організацій, які знаходилися в еміграції.

До документів, що відображають історію та діяльність УВУ, включені: статут УВУ, затверджений Баварським державним міністерством освіти й віросповідань в Мюнхені 16 вересня 1950 р. (од. зб. 1), коротка довідка (од. зб. 4) та історія УВУ (од. зб. 7), бібліографія праць, присвячених історії установи (од. зб. 2–3), інформація про видавничу діяльність (од. зб. 11), сценарний план телевізійного фільму «Український Вільний Університет: історія, сьогодення, перспективи» [(не пізніше літа 1995 р.)] (од. зб. 8).

У зв'язку зі змінами, що відбулися в Європі і в Україні від 1991 р., Сенатом університету були розроблені робоча основа концепцій і правильного орієнтиру УВУ щодо подальшого розвитку – «Ukrainische Freie Universität – Akademie für deutsch – ukrainische Beziehungen und Ukrainistik» [не раніше липня 1995 р.] (од. зб. 9), а також документ «До концепцій УВУ» [(не раніше 1995 р.)] (од. зб. 10), які доводять доцільність діяльності установи в Західній Європі – як установа гуманістичного типу вона напручує політику співпраці з німецькими університетами та інститутами, вченими та урядовцями задля поширення україністики на континенті.

З розвитком широкомасштабного співробітництва між Україною і Німеччиною в УВУ назріло питання щодо вивчення взаємовідносин двох країн в історичному аспекті та на сучасному етапі. В зв'язку з цим, згідно з рішенням Сенату УВУ, з реорганізованого Інституту дослідів національних проблем (ІДНП) було створено Дослідний інститут німецько-українських відносин (ДІНУВ), «Проект основних засад діяльності та правильник» якого зберігається в архівному фонді УВУ [1994 р.] (од. зб. 5–6).

Видавнича діяльність університету сприяла поширенню наукової інформації не лише в Німеччині та Україні, але і в інших країнах, про що свідчить стаття Г. Васьковича та Д. Тетеріної-Блохин «Видавнича діяльність УВУ в Празі і Мюнхені» [не раніше 1995 р.] (од. зб. 11). Також у цій праці репрезентуються напрями досліджень УВУ в сферах науки, культури, політики, релігії, економіки тощо.

Друга група документів (звіти, звідомлення, комунікат, хроніка з діяльності УВУ за 1947–1992 рр.) містить інформацію щодо керівництва університету, його науково-педагогічного складу, студентства та безпосередньо навчання: студійних занять, дипломних та педагогічних іспитів, курсів, докторських іспитів і промоцій, бібліотеки, видавництва,

Інституту заочного навчання, службового персоналу, фінансових справ тощо (од. зб. 12–14, 18, 19, 28). Важливими з фактографічної точки зору є звіти ректорів УВУ – В. Янева (од. зб. 23, 25, 30), Т.Б. Цюцюри (од. зб. 33, 34, 36), Ю. Панейка та проректора О. Кульчицького (од. зб. 15), діловода ІДНП І. Популях (од. зб. 29), голови Педагогічної комісії О. Кисілевської-Ткач (од. зб. 35), звіти, звідомлення факультету права і суспільно-економічних наук (од. зб. 16, 20–21, 37), філософського факультету (од. зб. 17, 26–27, 31–32), «Хроніка поїздки В. Янева до Австралії в справах УВУ 21 квітня до 20 травня 1980 р.» (од. зб. 24); «Звіт про відвідування м. Києва делегацією УВУ за запрошенням Міністерства Освіти України» ([1992 р.] (од. зб. 38).

Документи, присвячені ювілейним датам УВУ, зокрема 25-річчю заснування університету – доповідь І. Мірчука [1948 р.] (од. зб. 39), з нагоди 40-літнього ювілею – інформація про заснування і діяльність УВУ (липень 1960 р.) (од. зб. 40), склали окремий комплекс архіву. До 60-літнього ювілею закладу приурочена доповідь з приводу відкриття художньої виставки УВУ в Мюнхені (од. зб. 66). Ювілеї УВУ відзначалися не лише в Німеччині, – так, для святкування 60-річного ювілею УВУ в Сідней (Австралія) була складена спеціальна програма святкування та урочистої зустрічі ректора УВУ професора, доктора Володимира Янева (30 березня 1980 р.) (од. зб. 64); у Нью-Йорку Фундація УВУ звернулася до громадянства з проханням стати її членами або скласти пожертву з метою створення на шістдесятиліття УВУ одномільйонного фонду та призначила 16 стипендій (од. зб. 65, 67).

Переважна частина ювілейних документів репрезентує саме святкування 50-річного ювілею УВУ. Це – звернення Ініціативно-координаційного комітету ювілейних відзначень 50-річчя УВУ на заході США (од. зб. 62–63), заклик Українського конгресового комітету Америки (од. зб. 46), списки організацій, які брали участь у святкуваннях (од. зб. 50–51) та списки спонсорів заходу (од. зб. 52–56), програма наукової конференції-симпозіуму, яка мала відбутися в Українському інституті (од. зб. 58–59), стаття І. Овечко «Два місяці в Мюнхені – в 50-річчя УВУ» (1971–1972 рр.) (од. зб. 60), каталог виставки публікацій УВУ за 1946–1971 рр. (од. зб. 61), лист-обіжник ректора УВУ В. Яніва до ювілейних комітетів, індивідуальних організаторів, комітетів з організації Товариства прихильників, делегатів (од. зб. 57).

Кореспондентами Координаційного комітету зі святкування «золотого» ювілею УВУ в Нью-Йорку були президент Українсько-американської асоціації викладачів Галина Дуда (од. зб. 45), голова Української американської запомогової організації О. Томашівська (од. зб. 47), голова Об'єднання колишніх вояків УПА Америки і Канади Іван Хома (од. зб. 48),

консул з культурних справ Німецького генерального консульства в Нью-Йорку *Haide Russell* (од. зб. 49).

З нагоди 75-ліття від часу заснування УВУ було складене звернення адміністрації університету до української діаспори в світі, урядових кіл та співвітчизників в Україні (од. зб. 68), а також документи до інших ювілеїв УВУ (од. зб. 69).

Серед документів, присвячених урочистому святкуванню Тисячоліття Хрещення Русі-України, – листи-обіжники зі структурно-програмних питань та подальшої підготовки до цього ювілею (од. зб. №70, 78, 91, 95, 96, 103), лист патріарха кардинала Йосипа Сліпого до Федерального канцлера ФРН Гельмута Коля (од. зб. 76), лист верховного архієпископа, митрополита кардинала Мирослава Івана Любачівського з вітанням голові Наукового конгресу Володимиру Яневу (од. зб. 105), звернення Європейського ювілейного комітету (од. зб. 92–93), «Статутні точки Комітету по організації Конгресу Української Науки в Мілленіум Християнства» [не пізніше 1984 р.] (од. зб. 74), матеріали наукових конференцій, які відбулися 11–13 травня 1984 р. в Мюнхені (од. зб. 72, 73, 75), 14–17 травня 1985 р. в Бавнд Бруці (США) (од. зб. 82–87) та 5–8 жовтня 1985 р. в Римі (од. зб. 88–90). Зокрема, це інформація про членів Комітету наукового конгресу, афільовані установи (од. зб. 97, 99, 104), працю Програмової комісії і затвердження програми конгресу (од. зб. 98, 101, 102); зберігаються також листи та списки авторів та доповідей, учасників та гостей Наукового конгресу (од. зб. 71, 77, 79, 80, 81, 94, 100, 106), «Протокол засідання Комітету Наукового Конгресу в Тисячоліття Хрещення Русі-України...» (1 травня 1988 р.) (од. зб. 107), повідомлення про видання ювілейного збірника та запрошення на презентацію (од. зб. 109–111), лист Володимира Яніва канцлеру Крилосу Української Католицької Помісної Церкви в Римі Івану Дацку з приводу передачі видань (од. зб. 112), підбірка газетних статей, присвячених Науковому конгресу (од. зб. 108).

Окремий блок документів сформований з програм заходів, присвячених 250-річчю з дня народження Григорія Сковороди (од. зб. 113–125), організованих УВУ спільно з німецькими і французькими установами та організаціями в 1972–1973 рр. та запрошення на них.

Значний за обсягом комплекс документів пов'язаний з навчальним процесом в УВУ: це розклади занять, правильник іспитів, робочі плани та програми семінарів, лекцій, викладів на зимових та літніх семестрах, інформація про студії, проекти, оголошення, статистичні дані та списки студентів і докторантів, навчальні плани та програми факультетів; документи про діяльність зимових та літніх курсів українознавства, богословських і педагогічних курсів, стипендіатів (од. зб. 126–218).

Епістолярій представлений листами щодо фінансової підтримки УВУ, з проханнями, зверненнями до окремих осіб (од. зб. 219), установ (од. зб. 220, 223, 225), Фондації УВУ в США (од. зб. 267–268), подякою комітету колишніх жителів Оселі в Регенсбурзі (од. зб. 300). Зокрема, є лист Баварському державному міністру в справах освіти і віросповідань з проханням посприяти збереженню УВУ (18 квітня 1973 р.) (од. зб. 241). Значну частину складають листи до часописів, редакцій українських національних органів у діаспорі з проханням опублікувати інформацію про викладання філософії, педагогіки, психології, соціології і культури (од. зб. 288, 297), мовно-літературні лекції (од. зб. 296), лекції з історії та географії (од. зб. 284), лекції факультету права і суспільно-економічних наук (од. зб. 290–291), студії за різні роки (од. зб. 265–266, 271–272, 276–280, 282, 295), педагогічні курси (од. зб. 292–293), курси українознавства (од. зб. 287), нові видання, заходи, святочні вітання, «Лист з проханням опублікувати тексти привітальної телеграми до папи Івана-Павла I та відповідь на неї» (12 жовтня 1978) (од. з № 263); листи до професорів, докторів, докторантів, студентів та управ українських товариств і установ в діаспорі з повідомленнями про іспити, програми лекцій; вітальні листи, оголошення, повідомлення, звернення тощо.

Серед кореспондентів УВУ: голова Товариства вчених в екзилі Центральної і Східної Європи Міжнародної Вільної Академії наук і літератури Константін Марінеско (од. зб. 302), сенатор Хурлер Йост (од. зб. 307), голова Комітету колишніх жителів Оселі в Регенсбурзі Сербин Ярослав (од. зб. 308), Баварська державна бібліотека Мюнхена (од. зб. 309), Баварське державне міністерство освіти, віросповідань, науки і мистецтв (од. зб. 310–311).

Невелику групу документів складають (разом 7 од. зб.) трудові договори (контракти), угоди, зокрема, виклад і оцінка діяльності, робочий договір та описання робочого місця в двох частинах Григорія Васьковича (од. зб. 316–318), угода між Будинком зустрічей і Володимиром Івановим з приводу проведення заходу Українських культурних днів (од. зб. 319); фінансові розрахунки оплат: для професорів, за іспити, проживання та курси; витрати на відрядження (од. зб. 312–315).

Серед документів про життя та діяльність викладачів УВУ – статті, списки наукових праць, посмертні спогади, інтерв'ю, диплом, грамота. Зокрема, представлені праці Р. С. Голіята «Професор Іван Мірчук» [не пізніше 5 серпня 1955 р.] (од. зб. 321), «Професор Дмитро Антонович» [не пізніше 28 лютого 1966 р.] (од. зб. 330), «Новий ректор Українського Вільного Університету професор доктор Юрій Бойко-Блохин» [не пізніше 20 травня 1966 р.] (од. зб. 332), «80-ліття професора доктора Юрія Панейка» [не пізніше

1 липня 1966 р.] (од. зб. 333), репродукція групового портрету та таблиці-списки ректорів Українського Вільного Університету 1921–1982 рр. (од. зб. 325–327); Шаха С. «Мій життєпис» (10 березня 1964 р.) (од. зб. 329), «Списки наукових, журналістичних і публіцистичних праць Степана Шаха та праць професора Вадима Щербаківського» (18 вересня 1962 р. – 14 червня 1966 р.) (од. зб. 323–324), «Пам'яті професора Михайла Проця (Посмертна згадка)» [не раніше кінця листопада 1973 р.] (од. зб. 334).

Наукові праці представлені такими статтями: Міщенко М. «Gesundheitsschutz in der Sowjetunion» [не пізніше зими 1950 р.] (од. зб. 336), Шах С. «В єдності сила народу... (Враження із традиційного «свяченого» УХР [Українського Християнського Руху])» [16 травня 1965 р.] (од. зб. 337), Гордієнко І. «Як створити в Мюнхені Центр Німецько-Української Співпраці» [не раніше 10 листопада 1993 р.] (од. зб. 338) та ін.

Наступну групу документів складають відгуки та рецензії: відгук Д. Бачинського «Монографія про о. М. Шашкевича» на працю С. Шаха «о. Маркіян Шашкевич та Галицьке Відродження», Париж 1961» [не пізніше 18 листопада 1962 р.] (од. зб. 341), а також відгук [] на монографію Т. Мацькова «Гетьман Іван Мазепа в західноєвропейських джерелах 1687–1709», Мон. ч. 45, УВУ Мюнхен, 1988, 286 ст.» [не раніше 1988 р.] (од. зб. 342).

Окремий комплекс складають документи Товариства сприяння українській науці, систематизовані тематично: історія, діяльність, протоколи засідань, звіти, листування.

До першої групи відносяться реєстраційно-облікові картки Товариства сприяння українській науці та Наукового товариства імені Шевченка (24 вересня 1979 р., 1 вересня 1988 р.) (од. зб. 343–345), «Статут Товариства Сприяння Українській Науці. Із змінами, внесеними на Генеральних зборах членів від 29 квітня 1967, 19 червня 1971 і 20 лютого 1980 років» (20 лютого 1980 р.) (од. зб. 346), вітальна промова Ганса Маєра, Баварського державного міністра освіти і віросповідань, присвячена «Виставці публікацій емігрантів», приуроченій до 20-річчя Товариства сприяння українській науці [1982 р.] (од. зб. 348), регламент Кураторії Товариства сприяння українській науці (23 квітня 1985 р.) (од. зб. 349).

У другій групі містяться протоколи засідання Управи Товариства сприяння українській науці за 1964–1965, 1967–1968, 1971, 1974, 1981–1982, 1984–1985, 1990–1991 рр. (од. зб. 351–356, 358–363, 365–66, 368–371), Генеральних зборів членів об'єднання товариства за 1974, 1983 рр. (од. зб. 357, 364), Кураторії за 1989, 1991 рр. (од. зб. 367, 372–373).

Третя група представлена звітами, зокрема, голови Товариства сприяння українській науці за 1964, 1971, 1988–1989 рр. (од. зб. 374, 378, 384–385), бібліотекаря Дому української науки Володимира Маруняка за 1970 р.

(од. зб. 376), директора Філії Українського католицького університету Св. Климентія в Лондоні Петра Цимбалістого про діяльність закладу за 1981–1982 академічний рік (од. зб. 379), Іво Популяха про книжкові торги, що відбулися 3–8 жовтня 1984 р. у Франкфурті-на-Майні (відносно презентації «Українського наукового видавництва», що здійснювали УВУ, УКУ-Рим, НТШ, УТГІ) (од. зб. 380), голови Наукової ради товариства Володимира Янева за 1986, 1989 рр. (од. зб. 382, 389), Українського технічно-господарського інституту за 1988 р. (од. зб. 383), про діяльність Наукового товариства імені Шевченка за 1988 р. та програма на 1989 р. (од. зб. 386–386), фінансовими звітами товариства 1983–1986, 1989 рр. (од. зб. 381, 388).

Листування в переважній більшості стосується питання федерального асигнування Товариства сприяння українській науці, яке представлено листами-клопотаннями до Відділення справ вигнанців, утікачів і відшкодування воєнних збитків Федерального міністерства внутрішніх справ (од. зб. 392–394, 396–398, 404–407), повідомленнями до Кураторії товариства в зв'язку зі зміною статуту та щодо проектів господарчих планів за різні роки, про засідання Професорської колегії УВУ (од. зб. 399, 409, 410), сповіщеннями редакцій українських органів преси в діаспорі стосовно записок «Mitteilungen» та проханнями про надання пожертв на його видання (од. зб. 395, 400, 402), запрошеннями на засідання Управи, Генеральних зборів, Кураторії товариства (од. зб. 390–391, 401, 403, 408).

Серед кореспондентів Товариства сприяння українській науці – федеральний міністр внутрішніх справ, листи якого стосуються питань федеральних асигнувань та господарчих планів товариства, Комітет наукового конгресу християнства в Україні та ін. (од. зб. 411, 413–416, 419–422), Еріх Рідл, депутат німецького бундестагу, з висновками бюджетного референта федерального Міністерства внутрішніх справ про перевірку (од. зб. 412), Іван Гриньох, доктор, професор УВУ, Георг Денбскі, проректор Українського технічно-господарського інституту з проханнями прийняти в дійсні члени товариства (од. зб. 417, 418).

Українські громадські установи репрезентовані документами Світового конгресу вільних українців (СКВУ) (од. зб. 435), Координаційного осередку Українських громадських центральних і крайових установ (КОУГЦУ) в Європі (од. зб. 436–445), Центрального представництва Української еміграції в Німеччині (ЦПУЕН) (од. зб. 446–454), до складу якого входить Товариство «Рідна школа» (од. зб. 455, 456), Комітету українців Канади (КУК) (од. зб. 457).

До матеріалів українських студентських організацій відносяться документи Центрального союзу українського студентства (ЦЕСУС) (од. зб.

458–460), Союзу українських студентських товариств Європи (СУСТЕ) (од. зб. 461–463), Союзу українських студентських організацій Німеччини (СУСОН) (од. зб. 464–467).

Документи архівного фонду № 381 «Український Вільний Університет» (УВУ) (1921) в Мюнхені, що зберігається в Інституті рукопису НБУВ, є важливим інформаційним джерелом для істориків та усіх тих, хто цікавиться новітньою історією України.

Список використаних джерел

1. Короткий огляд історії УВУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ufu-muenchen.de/ukrainisch/ueber%20ufu_ua/ueber_ufu_ua.html. – Назва з екрана.
2. Акт передачі культурних цінностей № 37. – ІР НБУВ, справа ф. 381 «Український Вільний Університет (УВУ) (1921) у Мюнхені», арк. 15.
3. Центральний державний архів громадських об'єднань України. Путівник / Державний комітет архівів України. ЦДАГО України. – К., 2001. – С. 260–261.

I. Korchemna

The Ukrainian Free University in Munich archive in the fonds of the Manuscript University of the V. Vernadsky National Library of Ukraine: history, structure and scientific description

The article covers the history of foundation and activity of the Ukrainian Free University, treats the structure and the content of the institution archival fonds which was transferred to the Manuscript Institute of VNLU by the State Service for Control of Cultural Property Transfer over the State Border of Ukraine in 2001. The documents embrace the Munich period of the university activities. The fonds consists of documents in Ukrainian and German languages, which represent a wide scale of the institution activity areas in 1946 through 1998. The fonds materials systematization was conducted by thematical groups reflecting, in particular, the history of foundation and activity of the UFU, reports, chronicle of activities in 1947–1992, anniversary celebrations preparation and carrying, for instance, the Millennium of the Baptism of Russia–Ukraine, the academic activity in the university, correspondence, teaching staff activity documents, research papers etc. Complementary to the documents concerning the UFU, the archival fonds contains also the documental complexes of the Society of Ukrainian Science Promotion, the Society of the Ukrainian Free University Supporters, UFU Foundation in the USA, as well as the Ukrainian social institutions and student organizations in emigration.

Key words: the Ukrainian Free University in Munich, archival fonds, scientific description.

И. С. Корчемная

Архив Украинского Свободного Университета в Мюнхене в фондах Института рукописи Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского: история, структура, научное описание.

В статье раскрыта история создания и деятельности Украинского Свободного Университета, рассмотрены состав и содержание архивного фонда этого учреждения, переданного в Институт рукописи НБУВ Государственной службой контроля за перемещением культурных ценностей через государственную границу Украины в 2001 г. Документы охватывают мюнхенский период работы университета. Фонд состоит из документов на украинском и немецком языках, которые широко представляют направления деятельности учреждения от 1946 до 1998 г. включительно. Систематизация материалов фонда осуществлялась по тематическим группам, которые отображали, в частности, историю создания и деятельность УСУ, отчеты, хронику работы за 1947–1992 гг., подготовку и проведение юбилейных торжеств, например, 1000-летия Крещения Руси-Украины, учебный процесс в университете, переписку, документы о деятельности преподавательского состава, научные работы и др. Кроме материалов, касающихся УСУ, в архивном фонде представлены документальные комплексы Общества содействия украинской науке, Общества сторонников Украинского Свободного Университета, Фондации УСУ в США, а также украинских общественных учреждений и студенческих организаций, находящихся в эмиграции.

Ключевые слова: Украинский Свободный Университет в Мюнхене, архивный фонд, научное описание.